

PROTESTANTSE GEMEENTE TE OOSTERBEEK-WOLFHEZE

Orgelspel

Welkom en mededelingen

Aansteken van de kaarsen

Moment van stilte

Intochtslied: Lied 273: 1, 2 en 4

Onze hulp is in de naam van de Heer,
die hemel en aarde gemaakt heeft.

Genade zij u en vrede, van God onze Vader,
en van de Heer Jezus Christus, Amen
(gemeente gaat zitten)

Laten we de Heer om ontferming aanroepen voor de nood van de wereld.
Meteen aansluitend aan ons gebed zingen we lied 146c: 1, 5 en 6

Trouwe God,
Toen wij afgelopen zondag bijeen waren in de kerk,
vond er in Amerika een vreselijk schietpartij plaats,
waarbij 50 onschuldige mensen om het leven kwamen.
Was het weer een uiting van moslimterrorisme,
of was het een uiting van persoonlijke frustratie,
we weten het niet, Heer.
Wat we wel weten is dat we ons verbonden voelen met de slachtoffers en nabestaanden
daarom bidden wij tot u, schepper van alle mensen in al hun verscheidenheid:
Heer ontferm U

Liefdevolle God,
Nu wij hier bijeen zijn willen we bij u neerleggen
al onze zorgen en ons verdriet
om familieleden, vrienden en bekenden
die leven in grote onzekerheid vanwege een ernstige ziekte
om mensen die een dierbare hebben verloren
en met vallen en opstaan moeten leren leven zonder die ander
om mensen die het leven zwaar vinden, om welke reden dan ook.
Met hen en voor hen bidden wij u tezamen:
Heer ontferm U

Eeuwige God,
Om de toekomst van de aarde,
die zo verscheurd wordt door oorlogen en conflicten,
die zo aangetast wordt door onze manier van leven
die zo verloren is als u ons niet de weg wijst
daarom bidden wij u tezamen:
Heer ontferm U

Loflied: Lied: 146c: 1, 5 en 6 Alles wat adem heeft love de Here

Gebed om de Geest

Barmhartige God,
Niemand weet beter dan U,
dat wij zwakker zijn dan wij ons voordoen
en banger dan wij willen weten,
uw bezieling hebben wij nodig
in deze stormachtige wereld;
schenk ons de tegenwoordigheid van uw Geest
en wek door uw woord in ons op
de moed om staande te blijven,
de wil om uw weg te gaan,
de kracht om tegenwind te verdragen,
geloof in U en geloof in onszelf. Amen

Het leesrooster voert ons deze weken langs verhalen uit het boek Numeri. Een boek dat we niet vaak lezen in de kerk.

Het eerste deel van Numeri presenteert zich als een directe voortzetting van Exodus en Leviticus. Het begint met de telling en organisatie van het volk. Daarop volgen de wetten, regels en cultische voorschriften die het volk voorbereiden op de reis door de woestijn. Het tweede deel van Numeri gaat over de moeizame tocht door de woestijn. Hier worden motieven uit het boek Exodus herhaald zoals de moedeloosheid onder het volk en geklaag en verzet tegen het gezag van Mozes en Aaron. Uit dit tweede deel lezen we hoofdstuk 17: 16-26. Daarna zingen lied 655: 2, 3 en 4

Lector vandaag (in de Oude Kerk) is Teus van Eck

Lector vandaag (in de Open Hofkerk) is Roelien Touwen

Numeri 17: 16-26

Lied: Lied: 655: 2, 3 en 4

NT Lucas 8: 26-39

Lied: Lied: 938: 1 en 2

Overweging

Vandaag is het thema klagen.

Niet klagen maar dragen en bidden om kracht.

Het is een bekend gezegde van vroeger,

van een generatie die meer heeft moeten verduren dan de huidige jongeren,

een generatie die heeft moeten doorbijten,

aan wie niet gevraagd werd wat ze ervan vonden,

aan wie veel minder keuzes werd voorgelegd.

Nee, op deze generatie werd een stevig beroep gedaan

en had het lef maar eens om daar tegenin te gaan.

De generatie die ik hier beschrijf is niet mijn generatie,

maar ik denk dat velen van u wel tot deze generatie behoren.

In het pastoraat kom ik veel mensen tegen die zo zijn opgegroeid.

Zij zijn soms geworden wat ze niet wilden worden:

huisvrouw, slager, boer, onderwijzeres

en toch heeft diezelfde mentaliteit ze ook wel verder gebracht.

Ze hebben doorgeleerd, hebben zich opgewerkt.

Veel mensen hebben ook het hoofd moeten bieden aan tegenslagen,

hebben het overleefd,
de oorlog met alle vernielingen die dat meebracht,
de woningnood en de schaarste.
Velen hebben hun bestaan vanaf de grond moeten opbouwen,
terwijl mijn generatie in een gespreid bedje kwam.

En nu zijn ze oud en krijgen kwalen.
Het lijf wil niet meer zoals vroeger,
en ook het optimisme wat altijd zo sterk was,
lijkt langzaam te verdwijnen met de kracht in de benen.
En dan krijg ik nogal eens te horen: Wat zit ik te klagen, he Petra?
Wat ben ik toch een janker. Sorry dominee, dat ik me zo liet gaan.

U zult wel begrijpen hoe ik luister naar deze verhalen.
Want is het niet de kern van het pastoraat dat je juist wel ruimte geeft voor klachten,
Dat je mensen hun hart laat luchten, zodat er weer ruimte ontstaat voor positieve ervaringen.
Ik verzet me dat bijna prestatieachtige geloof dat zegt dat je eerst moet danken,
voordat je God mag lastig vallen met je klachten en zorgen.
Natuurlijk is het goed om dankbaar te zijn,
maar als je niet weet waarvoor je zou moeten danken,
omdat je het even helemaal niet ziet zitten,
zou je dat dan niet eerst kunnen vertellen?
Wat betekent het anders dat God de helper wordt genoemd
die als een schaduw aan je zij met je mee gaat?
Dat waren mijn gedachten over klagen.

Maar dat is niet het beeld dat we tegenkomen in het verhaal uit Numeri. In dit wat
wonderlijke verhaal wordt twee keer over klagen gesproken. In vers 20 staat dat God zei: Ik
zal dat voortdurende geklaag van de Israëlieten tegen jullie doen verstommen. En in vers 25
wordt daar nog een schepje bovenop gedaan, wanneer God zegt: ‘Er moet een einde komen
aan hun geklaag tegen mij, anders zullen ze sterven.’

Ik schrik van deze harde reactie op het klagen van het volk. Wat is er zo erg aan hun klagen?
Dodelijk zelfs? Het staat in zo’n schril contrast met de Godsopenbaring bij de brandende
braamstruik, waar God tot Mozes zegt: Ik heb de jammerklachten van mijn volk gehoord; ik
weet hoe ze lijden. Daarom ben ik afgedaald om hen te bevrijden.

Blijkbaar is klagen volgens de Bijbelverhalen in sommige situaties terecht en in andere
situaties toch niet op zijn plaats of zelfs dodelijk verkeerd. Of misschien beter gezegd:
blijkbaar kun je goede redenen hebben om te klagen, maar zijn er ook situaties waarover je
beter maar niet moet klagen.

En aangezien er in onze tijd eigenlijk best veel wordt geklaagd, dacht ik, ik ga die bijbel eens
doorbladeren om te zien waar nou het verschil in zit. Wanneer is klagen goed en wanneer
niet?

In het boek Exodus lees ik op verschillende plaatsen dat het volk klaagt, omdat het honger
heeft of dorst. En het volk wordt gehoord, vindt gehoor bij God en dan is er water uit de rots
en komen er kwartels en manna uit de hemel.

Maar wanneer het volk weer dorst heeft en tegen Mozes in opstand komt en jammert:
“Waarom heb je ons uit Egypte geleid?”, dan wekt dat Gods woede.

Klagen als een roep om hulp kan blijkbaar wel, maar klachten die gepaard gaan met verwijten
en met een terugverlangen naar het verleden, naar de vleespotten van Egypte, dat wekt Gods
woede.

In de Psalmen wordt soms ook een stevige klacht geuit, maar dat heeft dan echt de vorm van
een tweegesprek met God, waarin je na verloop van tijd ook weer de opluchting en het
vertrouwen vindt.

Job is iemand die zich beklagt tegen de klippen op. Hij wil niet accepteren dat zijn vreselijke lot zijn verdiende loon is en daarom zegt hij bijvoorbeeld in hoofdstuk 7:

Ik zal mijn mond niet houden,
zo beklemd als mijn hart is, zal ik spreken,
zo bitter als mijn ziel is, zal ik *klagen*.

En dan bestaat er ook nog een boek dat zelfs de Klaagliederen heet.

In dat boek staat een verzameling van liederen die ontstaan zijn kort na de verwoesting van de tempel. Het boek wordt jaarlijks door de joden gelezen op de dag waarop de verwoesting van de tempel wordt herdacht. Klagen in deze context heeft te maken met het verwerken van een ingrijpende gebeurtenis en het herdenken van die gebeurtenis. Met deze vorm van klagen kom je denk ik in de buurt van de rouwverwerking. Mensen hebben het nodig om te vertellen over de oorzaak van hun verdriet en hun pijn, niet om het achter zich te laten, maar om te leren leven met dat verdriet. Het klagen gaat in die zin niet om het verwoorden hoe verdrietig of eenzaam je bent, maar om keer op keer opnieuw te vertellen wat er is gebeurd, hoe het leven was voor die grote verandering en hoe het leven nu is. Om vertrouwd te raken met je verdriet. Dat is heel wat anders dan klagen over de jeugd van tegenwoordig, over het weer, over de Euro, een treinvertraging. Ook daar blijven we soms eindeloos over praten en klagen, maar het helpt ons niet verder. Als je niet oppast raak je door dit soort klagen in een negatieve houding. Dan zie je in alles een bevestiging van je negatieve kijk op de wereld. Zo zijn er mensen die klagen dat ze nooit bezoek krijgen. En wie hoort dat dan...? Degene die op bezoek komt. En dat is niet gemakkelijk. En eigenlijk gebeurt er dan precies datgene wat ze niet willen, want mensen blijven weg. Eigenlijk zouden die mensen moeten leren vragen: "Zou je eens koffie bij me willen komen drinken, want dat zou me goed doen".

Maar hoe ga je om met al het negatieve nieuws dat steeds maar binnenkomt via de televisie en andere media?

Toen ik vorige week het bericht binnen kreeg op mijn telefoon dat er in een homobar in Amerika 50 mensen waren doodgeschoten, liet ik het aan iemand zien die bij ons op bezoek was. Ze reageerde afwerend en zei: Wat kunnen we daar nu mee? Ik wil het niet weten. Ik stopte m'n telefoon gauw weer weg, maar haar opmerking bleef wel in mijn gedachten. Wat moeten we met dit soort nieuws, waar we niks aan kunnen veranderen?. Moeten we klagen over de wereld waarin we leven?

Moeten we onze ontzetting uiten tegenover elkaar, op social media of tegenover God?

Of kunnen we er misschien beter het zwijgen toe doen?

En is dat ook persoonlijk? Heeft de een meer behoefte aan klagen, of heeft de een meer kracht om in protest te komen? Wanneer is ons klagen zinvol. Wanneer voegt het wel iets toe? En wanneer kun je beter je mond houden, omdat je klagen in de buurt komt van een ontevreden gemopper, zoals het gemopper waarmee het volk Israel zich de woede van God op zijn hals haalde. Een gemopper waarmee ze zich misschien wel aan het ingraven zijn in de woestijn. De woorden uit het Oude testament waarmee klagen wordt omschreven, geven mij een indicatie van het verschil. Soms wordt er gesproken over smeken, roepen of jammeren. Het zijn emotioneel geladen woorden van een mens in nood.

De bezetene die we tegenkomen in de tekst van Lucas klaagt op zo'n manier. Hij valt schreeuwend neer, roept luidkeels en ook de demonen smeken.

Het klagen is met andere woorden niet vrijblijvend, een soort tijdverdrijf, maar geboren uit nood.

De mens die vanuit zo'n moeilijke situatie klaagt bij God, mag rekenen op gehoor. Dat is wat Jezus laat zien.

Het geklaag dat we in Numeri tegenkomen is van een andere orde. Het is een uiting van ontevredenheid over de rol van Aaron en van Mozes. Er zijn mensen die hun gezag niet erkennen en die blijven mopperen en tegenwerken, terwijl Aaron en Mozes het goed doen in de ogen van God. Dat geklaag wil God niet meer horen. Dat geklaag dat overal een rem op lijkt te zetten. Dat geklaag is dodelijk.

Het teken dat God stelt om een einde te maken aan het gezeur over het leiderschap is de opdracht dat alle hoofden van de stammen hun staf in een kring moesten leggen.

Even moesten deze hoofden dus het symbool van hun leiderschap, hun macht en status inleveren, even leek het of ze in totale harmonie met elkaar leefden, in een kring. Maar de volgende dag wordt duidelijk dat een staf de echte leidende staf is.

De staf van Aaron is namelijk tot leven gekomen. Hij had knoppen, bloesem en amandelen voortgebracht. De staf van Aaron was een amandelboom geworden.

Zo'n wonderlijk verhaal, wat zou daar de boodschap van kunnen zijn?

Nu moet u weten dat de amandelboom een bijzondere prunus is, die in februari al bloeit. De hebreeuwse naam voor deze boom is Sjaqeet en dat woord is verwant met het werkwoord Sjaqat dat waken betekent. De amandelboom wordt daarom de waakboom genoemd, de boom die waakt als de andere bomen nog slapen.

Met dat symbool van de waakboom wordt Aaron aangewezen als leider. Niet met een gouden staf, niet met iets wat macht en aanzien laat zien, maar met een boom die waakt als alle anderen nog slapen. Daarmee stelt God een wakende leider aan om het volk te leiden, in de hoop dat hun klagen zal stoppen.

En dat doet me denken aan de manier waarop er in Nederland de afgelopen week is gereageerd op schietpartij in Orlando. Er werden wakes gehouden, mensen bleven wakker en brandden kaarsjes, Christenen en Moslims samen, bijvoorbeeld in de Keizersgrachtkerk in Amsterdam. Een grote regenboogvlag tooide niet alleen het paleis op de Dam, maar ook verschillende kerken.

Het geweld tegen homo's maar ook de angst voor moslims kregen een tegengeluid door samen, christenen en moslims, als broeders, te waken,

door samen slachtoffers te gedenken

en door samen uit te spreken dat we in deze wereld willen zoeken naar vrede, gerechtigheid en respect voor alle mensen.

Dat is niet klagen in de vorm van achterom kijken en terug willen gaan, maar klagen dat een toekomst wil openen.

In dit klagend herdenken scheppen wij ruimte voor de toekomst

In dit klagend herdenken mogen we ons verbonden weten met de wachter van Israel, die niet slaapt op sluimert,

hij is als de schaduw aan uw rechterhand

op de weg van het slavenhuis in Egypte naar het beloofde land. Amen

(meditatief orgelspel)

Lied: Lied 362: 1, 2 en 3

Collecte

Gedachtenis

Gebeden

Moge het geloof waarin wij staan
hoorbaar worden in ons spreken.

Moge de hoop die leeft in ons hart
zichtbaar worden op onze gezichten.

Moge de liefde die ons bezielt
tastbaar worden in ons handelen en in ons zingen
wanneer wij elkaar Gods zegen toezingen:

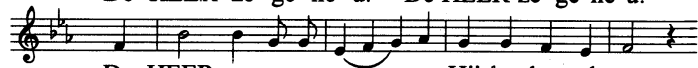
Slotlied (staande gezongen): lied 271 uit de Evangelische liedbundel.

271 De HEER zegene u

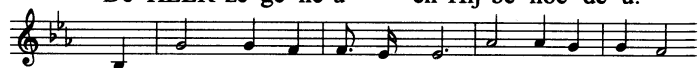
tekst: Numeri 6
melodie: N. Feringa
© Gideon

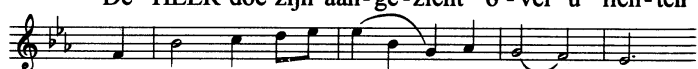
De HEER ze-ge-ne u. De HEER ze-ge-ne u.

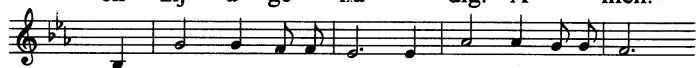
De HEER ze-ge-ne u en Hij be-hoe-de u.

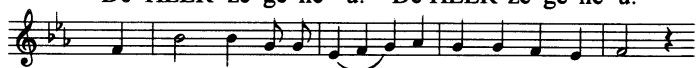
De HEER doe zijn aan-ge-zicht o-ver u lich-ten

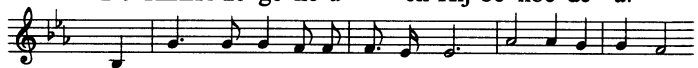
en zij u ge-na-dig. A-men.

De HEER ze-ge-ne u. De HEER ze-ge-ne u.

De HEER ze-ge-ne u en Hij be-hoc-de u.

De HEER verheffe zijn aan-ge-zicht o-ver uw le-ven

en ge-ve u vre-de. A-men.